

สรุปผลการวิจัย อภิปราย และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว และการปฏิบัติตนด้านการวางแผนครอบครัวของหญิงวัยเจริญพันธุ์ ประชากรเป็นหญิงวัยเจริญพันธุ์ ที่อยู่กับสามี อายุ 15 - 44 ปี ในหมู่บ้านสันโป่ง ตำบลบ้านเขวาสันติ อำเภอม่วงสามสิบ จังหวัด ชัยภูมิ จำนวน 80 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ จำนวน 66 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และกลุ่มที่ทำการสนทนากลุ่ม จำนวน 14 คน โดยใช้ แนวคำถามในการสนทนากลุ่ม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น ใช้เวลาเก็บข้อมูลรวมประมาณ 1 เดือน แล้ว นำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์ด้วยค่าสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการปฏิบัติตนด้านการวางแผนครอบครัว โดยใช้โคสมเตวร์ (Chi square test) และฟิชเชอร์ เอ็กแซกต์ (Fisher exact test)

ส่วนที่ 1 ลักษณะทั่วไปด้านประชากร เศรษฐกิจและสังคม

จำนวนสมาชิกในครอบครัวเฉลี่ย 4.2 คน ต่อ 1 ครอบครัว ส่วนใหญ่ประชากร มีอายุ 30 - 34 ปี และ 35 - 39 ปี มีร้อยละ 27.3 และร้อยละ 25.7 ส่วนใหญ่จบชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 87.8 มีอาชีพทำนามากที่สุด ร้อยละ 50.0 รองลงมาคืออาชีพรับจ้าง มีร้อยละ 28.8 ครอบครัวส่วนใหญ่มีรายได้ที่ยังไม่ได้ออกค่าใช้จ่าย เฉลี่ยปีละ 38,774 บาท โดยที่มีจำนวนสมาชิกที่ประกอบอาชีพ และมีรายได้ โดยเฉลี่ย ครอบครัวละ 2.6 คน ส่วนใหญ่ร้อยละ 63.6 จะมีจำนวนสมาชิกที่ประกอบอาชีพ และมีรายได้ จำนวน 2 คน บ้านที่อยู่อาศัย เป็นบ้านของตนเอง มากที่สุดร้อยละ 63.6 รองลงมาอาศัยอยู่กับบิดามารดา ร้อยละ 34.9 เกือบทั้งหมดมีสภาพบ้านที่อยู่อาศัยคงทนถาวรอย่างน้อย 5 ปี คือร้อยละ 97.0 ร้อยละ 93.9 ไม่บุตรสงเคราะห์จากผู้มีรายได้น้อย ครอบครัวที่มีเงินเหลือเก็บร้อยละ 56.1 การรับฟังข่าวสารเกี่ยวกับสุขภาพใน 1 เดือน ส่วนใหญ่ร้อยละ 63.6 ได้รับบางครั้งอย่างน้อยเดือนละครั้ง

แหล่งของข่าวสารส่วนใหญ่ได้จากหอกระจายข่าวในหมู่บ้าน มีร้อยละ 39.5 มีเพียงส่วนน้อยร้อยละ 6.1 ที่ได้รับข่าวสารจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข นักเรียนพยาบาล แพทย์ และ พยาบาล

ส่วนที่ 2 ประวัติการแต่งงานและการมีบุตรของประชากร

ประชากร แต่งงานครั้งแรกเมื่ออายุ 15-20 ปี มีมากที่สุดคือร้อยละ 47.0 รองลงมาอายุ 21-25 ปี คือร้อยละ 40.9 โดยเฉลี่ยแต่งงานครั้งแรกเมื่ออายุ 20 ปี การแต่งงานกับสามีคนปัจจุบัน เกือบทั้งหมดคือร้อยละ 95.4 เป็นการแต่งงานครั้งแรก และปัจจุบันมีประชากรส่วนใหญ่ มีบุตรที่มีชีวิตทั้งหมดจำนวน 1 คน มีร้อยละ 42.4 มีส่วนน้อยร้อยละ 13.6 ที่ยังไม่มีบุตร และร้อยละ 3.0 มีบุตรมากกว่า 2 คน การแท้งบุตร ส่วนใหญ่ร้อยละ 84.8 ไม่เคยแท้งบุตร กลุ่มที่เคยมีบุตรแล้วเสียชีวิตมีเพียงร้อยละ 6.1 ซึ่งเป็นบุตรที่เกิดมีชีวิต แล้วตายภายหลังทั้งหมด ส่วนใหญ่ร้อยละ 89.4 มีความเห็นว่าในภาวะเศรษฐกิจปัจจุบันแต่ละครอบครัวควรมีบุตร 2 คน การได้รับข่าวสารด้านการวางแผนครอบครัวส่วนใหญ่ร้อยละ 84.8 เคยได้รับ โดยมีแหล่งข่าวสาร จากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข นักเรียนพยาบาล แพทย์ และพยาบาลถึงร้อยละ 25.2 รองลงมาได้แก่โทรทัศน์ร้อยละ 22.9

ส่วนที่ 3 ความรู้ด้านการวางแผนครอบครัว

ในการวิจัยครั้งนี้ พบว่าประชากร มีคะแนนความรู้สูงสุดคือ 27 คะแนน จากคะแนนรวมทั้งหมด 33 คะแนน คะแนนต่ำสุดคือ 3 คะแนน โดยเฉลี่ยประชากรมีความรู้เท่ากับ 14.5 คะแนน ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 4.7 คะแนน ระดับความรู้ของกลุ่มประชากรแบ่งได้เป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มที่มีความรู้มาก และมีความรู้เดิมมีจำนวนเท่ากัน คือ ร้อยละ 50.0 และความรู้รายข้อพบว่า โดยรวมส่วนใหญ่มีความรู้ปานกลางและค่อนข้างต่ำ ประชากรร้อยละ 54.5 ทราบดีว่าการวางแผนครอบครัวเป็นการเว้นระยะการมีบุตร ป้องกันไม่ให้เกิดลูกมาก ส่วนผลดีของการวางแผนครอบครัว ตอบว่า ทำให้มารดา มีรูปร่างสวยงามร้อยละ 45.5 แต่ตอบถูกต้องว่าทำให้มารดา มีสุขภาพแข็งแรง มีเพียงร้อยละ 22.7 ร้อยละ 44.0 ตอบถูกต้องว่าการวางแผนครอบครัว ไม่มีผลเสียต่อสุขภาพ ความสำคัญของการวางแผนครอบครัวต่อการดำเนินชีวิต ส่วนน้อย ร้อยละ 19.7 ตอบถูกต้องว่า ทำให้มีความสามารถเลี้ยงดูบุตรได้ มารดาและบุตรปลอดภัย นอกเหนือร้อยละ 45.5 ตอบว่าทำให้ไม่สิ้นเปลืองเงินมากนัก สามี ภรรยาต้อง

การบุตร แต่ยังไม่พร้อมที่จะมีบุตร ในขณะที่ เกือบทั้งหมดร้อยละ 97.0 ตอบว่าควรใช้วิธีคุมกำเนิดแบบชั่วคราววิธีใดวิธีหนึ่ง ประชากรส่วนใหญ่ร้อยละ 97.0 รู้จักยาเม็ดคุมกำเนิด นอกจากนี้ยังสามารถบอกได้ถูกต้องว่า การทำหมันเป็นการคุมกำเนิดแบบถาวรถึงร้อยละ 93.9 และบอกได้ถูกต้องว่า ยาเม็ดคุมกำเนิดและยาฉีดคุมกำเนิด เป็นการคุมกำเนิดแบบชั่วคราว คิดเป็นร้อยละ 90.9 และร้อยละ 81.8 ตามลำดับ

ความรู้ในการใช้วิธีคุมกำเนิด การใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด ส่วนใหญ่ร้อยละ 62.1 ตอบถูกว่า เริ่มรับประทานยาเม็ดแรกในวันที่ 5 ของการมีประจำเดือน รับประทานทุกวันก่อนเข้านอน หากลืมรับประทานยาคุมกำเนิด 1 เม็ด ร้อยละ 62.1 ตอบถูกว่า ให้รับประทานทันทีเมื่อเกิดได้ ยาฉีดคุมกำเนิดร้อยละ 66.6 ตอบถูกว่าควรไม่ฉีดยาตามกำหนดทุกครั้ง เช่น ทุก 2 เดือน หรือ ทุก 3 เดือน การใส่ห่วงอนามัยร้อยละ 16.7 ตอบถูกว่าควรใส่ห่วงอนามัยหลังการคลอดบุตรทันที จนถึง 6 สัปดาห์ หลังการคลอด หรือ ในระหว่างวันที่ 1-8 ของการมีประจำเดือน การใช้ถุงยางอนามัย มีเพียงร้อยละ 9.1 ตอบถูกว่าควรใส่ถุงยางที่สะอาด ไม่แตก รื้อขณะอวัยวะเพศชายแข็งตัวก่อนการร่วมเพศ เช่นเดียวกับการใช้วิธีคุมกำเนิดเพื่อป้องกันภาวะตั้งครรภ์ หรือที่เรียกว่าเป็นวิธีป้องกันการตั้งครรภ์แบบธรรมชาติ มีผู้ตอบถูกว่าเป็นการงดการร่วมเพศ 7 วัน ก่อนและหลังการมีประจำเดือน เพียงร้อยละ 9.1 ส่วนการทำหมันหญิงมีผู้ตอบถูกว่าเป็นการผูก ตัดท่อรังไข่ ร้อยละ 48.5 แต่การทำหมันชายมีผู้ตอบถูกว่า เป็นการผูก ตัดท่อนำเชื้ออสุจิ เพียงร้อยละ 9.1 เท่านั้น

สำหรับอาการข้างเคียงของการใช้วิธีคุมกำเนิด ตอบถูกต้องว่า การมีเลือดออกกะปริบกะปรอยหรือมีเลือดออกมาก หรือ ไม่มีประจำเดือนเลย เป็นอาการข้างเคียงของการใช้ยาฉีดคุมกำเนิด มีร้อยละ 45.4 ตอบถูกต้องว่า อาการปวดท้องน้อย ปวดหลัง เป็นอาการข้างเคียงที่พบในคนที่ใส่ห่วงอนามัย มีร้อยละ 63.6 ส่วนผู้ที่ตอบถูกต้องว่า อาการคลื่นไส้ เป็นฝ้า ปวดศีรษะ เป็นอาการข้างเคียงของผู้ที่ใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด มีร้อยละ 65.2

จากการสนทนากลุ่ม ในเรื่องเกี่ยวกับความรู้ด้านการวางแผนครอบครัว พบว่าประชากรเคยได้ยินคำว่าวางแผนครอบครัวเป็นเวลานาน 10 กว่าปีแล้ว ส่วนใหญ่ได้ยินจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และจากเพื่อนบ้าน โดยเข้าใจว่าเป็นการคุมกำเนิด ไม่ใช่หมักหมม ส่วนคำว่าคุมกำเนิด เคยได้ยินจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข แพทย์ พยาบาล และจากเพื่อนบ้านที่เคยใช้วิธีคุมกำเนิดมาแล้ว เข้าใจว่าคุมกำเนิดคือ กิยาคุมเพื่อไม่ให้มีบุตร ส่วนมากไม่เข้าใจว่าการคุมกำเนิดแบบชั่วคราวหมายถึงอะไร มีส่วนน้อยที่เข้าใจว่าการคุมกำเนิดแบบชั่วคราวคือกินยาเม็ดคุมกำเนิด และถ้าหยุดกินยา ก็จะสามารถมีบุตรได้ ส่วนการคุมกำเนิดแบบถาวร ทุกคนทราบว่าเป็นการทำไว้

ไม่มีบุตรอีกต่อไป การคุมกำเนิดแบบชั่วคราวได้แก่ ยาเม็ดคุมกำเนิด ยาฉีดคุมกำเนิด ถุงยางอนามัย ห่วงอนามัย และฝังยาคุมกำเนิดซึ่งเคยได้ยิน แต่ไม่ทราบว่าเป็นอย่างใด การคุมกำเนิดแบบถาวรได้แก่ การทำหมันเปือก หมันแห้งในผู้หญิง และทำหมันชาย สำหรับประโยชน์ของการคุมกำเนิดต่อมาคือทำให้มีเวลาทำงานหาเงินเพื่อเลี้ยงดูครอบครัว บางคนบอกว่าทำให้อ้วนขึ้น ประโยชน์ต่อครอบครัว คือทำให้ พ่อ แม่ ไม่เหนื่อยมากเกินไป สามารถทำงานหาเงินเลี้ยงดูครอบครัวได้ดีขึ้น ลูกที่เกิดมาเมื่อพ่อแม่พร้อมจะ ไม่อดอยาก

ความรู้ในการใช้วิธีคุมกำเนิด ทุกคนรู้จักยาเม็ดคุมกำเนิดแต่ไม่ทราบว่าในการใช้วิธีนี้ไม่ควรใช้ติดต่อกันนานเท่าใด ผู้ที่ไม่ควรใช้ยาคุมกำเนิด ได้แก่ ผู้ที่เป็นโรคหัวใจ โรคไตวาย หรือมีโรคประจำตัวอื่น ๆ วิธีใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด ส่วนใหญ่บอกว่า กินทุกวัน ๆ ละ 1 เม็ด ก่อนหรือหลังอาหารเย็น เริ่มกินยาเม็ดแรกหลังหมดประจำเดือน หากลืมกินยา 1 เม็ด ส่วนใหญ่บอกว่าให้กินทันทีที่นึกได้ อาการไม่สุขสบายขณะใช้ ได้แก่ เวียนศีรษะ หงุดหงิด โมโง่งาย ยาฉีดคุมกำเนิดสามารถป้องกันการตั้งครรภ์ได้นาน 3 เดือน ห่วงอนามัย เคยได้ยินแต่ชื่อแต่ไม่เคยใช้ ห้ามคนทำงานหนักใส่ห่วงอนามัย เพราะจะทำให้ปวดท้องท้องอืด อาการไม่สุขสบายขณะใส่ห่วงอนามัย ได้แก่อาการเสียดท้อง ควรไปใส่ห่วงอนามัยหลังคลอดหรือหลังประจำเดือนหมด การฝังยาคุมกำเนิด เคยได้ยินแต่ไม่เคยใช้ การคุมกำเนิดโดยวิธีนี้ระยะปลอดภัยหรือวิธีธรรมชาติทุกคนไม่เข้าใจ และไม่ทราบว่าเป็นอย่างใด ถุงยางอนามัย รู้ว่าผู้ชายเป็นผู้ใช้ แต่ไม่ทราบว่าใช้อย่างไร การทำหมันหญิง ทราบว่าเป็นการคุมกำเนิดแบบถาวร โดยผูกตัดท่อรังไข่ แต่ไม่ทันตั้งครรภ์ ส่วนการทำหมันชายเป็นการผูกตัดท่อนำเชื้ออสุจิ อาการไม่สุขสบายหลังทำหมัน เช่น หงุดหงิด บางคนมีร่างกายผอมลง แต่บางคนมีร่างกายอ้วนขึ้น

ส่วนที่ 4 การปฏิบัติตนด้านการวางแผนครอบครัว

ประชากรเกือบทั้งหมดร้อยละ 95.4 เคยใช้วิธีคุมกำเนิด และปัจจุบันยังมีการใช้วิธีคุมกำเนิดอยู่ ลดลงเหลือร้อยละ 75.8 วิธีคุมกำเนิดที่ใช้บ่อยมากที่สุด คือยาเม็ดคุมกำเนิด ยาฉีดคุมกำเนิด และการทำหมันมีร้อยละ 48.0 ร้อยละ 32.0 และร้อยละ 20.0 ตามลำดับ ในกลุ่มที่ไม่ใช้วิธีคุมกำเนิด ส่วนใหญ่ต้องการบุตรถึงร้อยละ 75.0 ระยะเวลาที่ใช้วิธีคุมกำเนิดในปัจจุบัน พบว่ามีการใช้น้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 56.0 และใช้ตั้งแต่ 5 ปีขึ้นไป มีร้อยละ 44.0 ส่วนใหญ่ไปรับบริการวางแผนครอบครัว ที่โรงพยาบาลแมตคอมิต และเชียงใหม่ศรีเสียดียน คลินิกมากที่สุดร้อยละ 54.0 ส่วนใหญ่ร้อยละ 83.3 เคยได้รับการตรวจสอบคุณภาพ โดยการซึ่ง

น้ำที่แยกทุกคน รองลงมาได้แก่การวัดความดันโลหิต ร้อยละ 38.4

จากการสนทนากลุ่มพบว่า ประชากรส่วนใหญ่กำลังใช้วิธีคุมกำเนิดโดยใช้ ยาเม็ดคุมกำเนิด เพราะมีบุตรเพียง 1 คน และยังต้องการมีบุตรอีก ผู้แนะนำให้ใช้วิธีคุมกำเนิดส่วนใหญ่เป็นเจ้าของหน้าที่สาธารณสุข การไปรับบริการวางแผนครอบครัว ส่วนใหญ่ไปที่สถานอนามัย ขณะที่ใช้การคุมกำเนิดไม่ปัจจุบัน อาการไม่สุขสบายที่เกิดขึ้นหลังการทำหัตถ์หญิง ได้แก่ อารมณ์หงุดหงิด ไม่โหง่่าย ปวดท้องขณะมีประจำเดือนมาก ส่วนผู้ที่ใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด มักจะมีการเวียนศีรษะ ถ้ามีอาการผิดปกติมาก ๆ จะปรึกษาเจ้าหน้าที่สถานอนามัยหรือไปพบแพทย์ที่โรงพยาบาล บางคนได้รับการแก้ไข อาการดีขึ้นบ้าง บางคนต้องเปลี่ยนวิธีใช้ ผู้ที่ใช้วิธีคุมกำเนิดบอกว่า การไปตรวจร่างกายประจำปี มีประโยชน์มาก เพราะสามารถทราบความผิดปกติแต่เริ่มแรก เพื่อรับการช่วยเหลือแก้ไข ได้ทันเวลาที่

ส่วนที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้กับการปฏิบัติตน ด้านการวางแผนครอบครัว เกี่ยวกับการใช้วิธีคุมกำเนิด ระยะเวลาที่ใช้ในการคุมกำเนิด และการตรวจสุขภาพของประชากร

ความรู้และการปฏิบัติตนด้านการวางแผนครอบครัว ของประชากรมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ ผู้ที่มีความรู้มากจะมีกาใช้วิธีคุมกำเนิด และมีการตรวจสุขภาพมากกว่าผู้ที่มีความรู้น้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 เท่ากับในทั้งสองกรณี ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ความรู้ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการคุมกำเนิด ผู้ที่มีความรู้มากและผู้ที่มีความรู้น้อย ใช้ระยะเวลาในการคุมกำเนิดไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ส่วนที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านประชากร ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ และจำนวนบุตร กับการปฏิบัติตนด้านการวางแผนครอบครัวของประชากร เกี่ยวกับการใช้วิธีคุมกำเนิด ระยะเวลาที่ใช้ในการใช้วิธีคุมกำเนิด และการตรวจสุขภาพ

อายุ มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการคุมกำเนิดและการตรวจสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ ผู้ที่มีอายุมากใช้ระยะเวลาในการคุมกำเนิดยาวนานกว่า และมีการตรวจสุขภาพมากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่อายุไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้วิธีคุมกำเนิด ผู้ที่มีอายุมากและผู้ที่มีอายุน้อย ใช้วิธีคุมกำเนิด ไม่แตกต่าง

กัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติด้านการวางแผนครอบครัวทุกกรณี ผู้ที่มีอาชีพเกษตรกรรม และผู้ที่มีอาชีพอื่นได้แก่ แม่บ้าน รับจ้าง ค้าขาย มีการใช้วิธีคุมกำเนิด ใช้ระยะเวลาในการคุมกำเนิดและการตรวจสอบสภาพไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

รายได้ ไม่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติด้านการวางแผนครอบครัวทุกกรณี ผู้ที่มีรายได้ของครอบครัวต่อปี น้อยกว่า 24,000 บาท และผู้ที่มีรายได้ของครอบครัวต่อปี มากกว่า 24,000 บาท มีการใช้วิธีคุมกำเนิด ใช้ระยะเวลาในการคุมกำเนิด และการตรวจสอบสภาพไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางตรงกันข้ามกับการใช้วิธีคุมกำเนิด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการใช้วิธีคุมกำเนิดมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่ระดับการศึกษาไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการคุมกำเนิด และการตรวจสอบสภาพ ผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการใช้ระยะเวลาในการคุมกำเนิด และการตรวจสอบสภาพไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

จำนวนบุตรที่มีชีวิต มีความสัมพันธ์กับการใช้วิธีคุมกำเนิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับบุตรที่มีชีวิต ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการคุมกำเนิด และการตรวจสอบสภาพ ผู้ที่มีบุตรมีชีวิตและไม่มียุติการใช้ระยะเวลาในการคุมกำเนิด และมีการตรวจสอบสภาพไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ส่วนที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยตัวชี้เนและการกระทำคือ การได้รับข่าวสาร ด้านการวางแผนครอบครัวของประชากร กับ การปฏิบัติตนด้านการวางแผนครอบครัว เกี่ยวกับการใช้วิธีคุมกำเนิด ระยะเวลาที่ใช้ในการคุมกำเนิด และการตรวจสอบสภาพ

การได้รับข่าวสารด้านการวางแผนครอบครัว มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการคุมกำเนิดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้ที่เคยได้รับข่าวสารด้านการวางแผนครอบครัว มีระยะเวลาที่ใช้ในการคุมกำเนิดยาวนานกว่าผู้ที่ไม่เคยได้รับข่าวสาร เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แต่การได้รับข่าวสาร ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้วิธีคุมกำเนิด และการตรวจสอบสภาพ ผู้ที่เคยได้รับข่าวสารและผู้ที่ไม่เคยได้รับข่าวสารมีการใช้วิธีคุมกำเนิด และมีการตรวจสอบสภาพไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

การอภิปรายผล

1. ความรู้ด้านการวางแผนครอบครัว

ประชากรมีระดับความรู้ด้านการวางแผนครอบครัว มากกว่าและน้อยกว่าค่าเฉลี่ยเท่ากัน แต่ค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าค่าของคะแนนที่ร้อยละ 50.0 และโดยรวมส่วนใหญ่มีความรู้ปานกลางและค่อนข้างต่ำ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากระดับการศึกษาของประชากรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 87.8 การตอบคำถามในเรื่องที่เกี่ยวกับความรู้ด้านการวางแผนครอบครัว ส่วนใหญ่จะไม่ทราบและมีส่วนที่ตอบไม่ถูกต้อง

ความรู้เป็นส่วนประกอบหนึ่งของพฤติกรรมที่ต้องอาศัย กระบวนการการเรียนรู้ อย่างเป็นระบบเพื่อเพิ่มความสามารถในการจำ ระลึกได้ถึงประสบการณ์ต่าง ๆ ที่ได้รับรู้มา (ประภาเพ็ญ และ สว่าง สุวรรณ 2533 : 41 - 43) เพนเดอร์ (Pender 1987) ยังได้กล่าวถึงองค์ประกอบด้านความรู้และการรับรู้ว่า ประกอบด้วยความสำคัญของสุขภาพ การรับรู้การควบคุมสุขภาพ การรับรู้ความสามารถในตน คำจำกัดความของสุขภาพ การรับรู้ภาวะสุขภาพ ตลอดจนการรับรู้ประโยชน์และอุปสรรคต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีปัจจัยส่งเสริมให้เกิดความรู้ และการรับรู้ ในการวิจัยครั้งนี้ จะพบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 97.0 รู้จักยาเม็ดคุมกำเนิด รองลงมารู้จักการทำหมัน และยาฉีดคุมกำเนิด มีร้อยละ 84.8 และ 81.8 ตามลำดับ ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับการวิจัยของ อรุณีห์ บุญาค และระพีพรพร หุ่นานิช (2524 : 11) พบว่าสตรีทั้งในเขตเมืองและเขตชนบท รู้จักยาเม็ดคุมกำเนิดดีที่สุด คือร้อยละ 81.4 รองลงมาได้แก่ ยาฉีดคุมกำเนิด ร้อยละ 51.8 ส่วนการทำหมันหญิงรู้จักคิดเป็นร้อยละ 46.9 แต่ผลการวิจัยของเดช กาญจนางกูร และคณะ (2522 : 37) เกี่ยวกับปัญหาการใช้บริการวางแผนครอบครัวแก่ชาวเขาในภาคเหนือของประเทศไทย พบว่า ชาวเขาส่วนใหญ่รู้จักยาฉีดคุมกำเนิดมากที่สุด รองลงมาคือยาเม็ดคุมกำเนิด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะสภาพแวดล้อมตลอดจนลักษณะความเป็นอยู่ แตกต่างกับกล่าวคือ ชาวเขาอยู่ห่างไกลตัวเมืองหรือตลาดที่เป็นแหล่งจำหน่ายยาเม็ดคุมกำเนิดหรือยาอื่น ๆ จะได้เข้าในเมืองสักครั้ง และอาจเป็นเพราะยาเม็ดคุมกำเนิดนั้น จะต้องกินติดต่อกันให้ครบจำนวนตามที่กำหนดจึงจะได้ผล แต่ยาฉีดคุมกำเนิดสะดวกกว่า เพราะฉีดครั้งเดียวสามารถป้องกันเกิดการตั้งครรภ์ได้ 2-3 เดือน

2. การปฏิบัติตนด้านการวางแผนครอบครัว

จากการวิจัยพบว่า ประชากรร้อยละ 75.8 ปัจจุบันยังใช้วิธีคุมกำเนิด ส่วนใหญ่เลือก
ใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด มากที่สุดร้อยละ 48.0 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะยาเม็ดคุมกำเนิดสามารถหาซื้อ
ได้ง่าย และเห็นการคุมกำเนิดแบบชั่วคราวที่มีประสิทธิภาพดีเกือบร้อยเปอร์เซ็นต์ หากปฏิบัติอย่าง
ถูกต้องและต่อเนื่อง (วิจิตร ศรีสุพรรณ 2527 : 139) อีกประการหนึ่งอาการข้างเคียงขณะใช้
ยาเม็ดคุมกำเนิด ส่วนใหญ่ไม่รุนแรง อาการที่พบบ่อยคือ เวียนศีรษะ อย่างไรก็ตามการปฏิบัติตน
ของบุคคลไม่ได้เป็นผลมาจากความรู้ ความเข้าใจในเรื่องนี้แต่เพียงอย่างเดียว ทวีทอง
หงษ์วิวัฒน์ (2530:105) ได้กล่าวว่า ความเชื่อ วัฒนธรรม ค่านิยม และเงื่อนไขทางเศรษฐกิจ
สังคม เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติตนของเขา จากการวิจัยของ อรนิษฐ์ บุณยานุ
(2524:7) พบว่าภาคเหนือมีจำนวนสตรีที่คุมกำเนิดสูงกว่าในทุก ๆ ภาค มีจำนวนถึงร้อยละ
55.6 ในขณะที่ภาคใต้ มีการใช้วิธีคุมกำเนิดน้อยที่สุด คือร้อยละ 25.1 เท่านั้น ทั้งนี้ประชาชนใน
เขตจังหวัดภาคใต้ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ความเชื่อทางศาสนาขัดต่อแนวทางในการใช้วิธีคุม
กำเนิด จึงทำให้มีการยอมรับปฏิบัติตนทางด้านวางแผนครอบครัวน้อย ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษา
ของ ปราโมทย์ ประสาทกุล และคณะ (2533:46) ได้ศึกษาพบว่า กลุ่มชาวไทยชนบทที่พูดภาษา
เขมร มีการใช้วิธีคุมกำเนิด ไม่แพร่หลาย เพราะการวางแผนครอบครัวขัดกับบรรทัดฐาน และค่าน
ิยม ทางสังคมในกลุ่มชนนั้น จากการศึกษาของอรทัย รวยอาจิน และคณะ (2533 : 45) พบว่า
อุปสรรคในการยอมรับการปฏิบัติตนด้านการวางแผนครอบครัวเพื่อพัฒนาสุขภาพได้แก่ ขนบธรรมเนียม
ประเพณี ความเชื่อ และระบบบริการสาธารณสุขของรัฐ ที่ไม่ทั่วถึงประชาชนในชนบทห่างไกล
ความพึงพอใจในเจ้าหน้าที่สาธารณสุข และระบบที่ยุ่งยาก เป็นต้น ซึ่งในการวิจัยครั้งเฝ้าพบว่า
ประชากรส่วนใหญ่ไปรับบริการวางแผนครอบครัวที่ โรงพยาบาลแมคคอมิค และ เชียงใหม่
คริสเตียน คลินิก ซึ่งเป็นสถานบริการของเอกชนทำให้บริการอย่างรวดเร็ว ไม่ยุ่งยาก มีเจ้าหน้าที่
และอุปกรณ์พร้อม ทำให้ได้รับการตรวจสุขภาพได้แก่ การชั่งน้ำหนัก วัดความดันโลหิต เป็นต้น ซึ่ง
จะเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพของผู้รับบริการ

3. ความรู้ด้านการวางแผนครอบครัว ของประชากร มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตน
ด้านการวางแผนครอบครัว เกี่ยวกับการใช้วิธีคุมกำเนิด และการตรวจสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญ
ทางสถิติ ที่ .05 เท่ากันทั้งสองกรณี คือผู้ที่มีความรู้มากจะใช้วิธีคุมกำเนิดมากกว่าผู้ที่มีความรู้
น้อย และผู้ที่มีความรู้มากจะมีการตรวจสุขภาพ มากกว่าผู้ที่มีความรู้น้อย แต่ผู้ที่มีความรู้มากและ

ผู้ที่มีความรู้มีระยะเวลาที่ใช้ในการคุมกำเนิด ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อธิบาย ได้ว่าความรู้ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเจตคติ ซึ่งจะชักนำไปสู่การปฏิบัติต่อไป การเพิ่มพูนความรู้ที่ถูกต้อง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความหมายของการวางแผนครอบครัว ความสำคัญของการวางแผนครอบครัวต่อการดำรงชีวิต ผลดีผลเสียของการวางแผนครอบครัว วิธีปฏิบัติในการใช้วิธีคุมกำเนิดแต่ละวิธี ตลอดจนอาการข้างเคียงที่อาจเกิดขึ้นขณะใช้วิธีคุมกำเนิด ประโยชน์และอุปสรรคของการใช้วิธีคุมกำเนิด จะช่วยให้เกิดการยอมรับและปฏิบัติตาม เพื่อเพิ่มพูนแลสุขภาพตนเอง ให้ถูกต้องเหมาะสมยิ่งขึ้น ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ กรองกาญจน์ ศิริภักดี (2530) : ข) ที่พบว่าความรู้เกี่ยวกับการตั้งครรภ์มีความสัมพันธ์ทางบวก กับการปฏิบัติตนเองมารดาในระยะตั้งครรภ์ ในหญิงที่มาฝากครรภ์ไม่ครบตามเกณฑ์ จากการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้ที่มีคะแนนความรู้ด้านการวางแผนครอบครัวมาก จะมีการใช้วิธีคุมกำเนิด และมีการตรวจสุขภาพ มากกว่าผู้ที่มีคะแนนความรู้ น้อย เป็นไปตามสมมติฐาน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าประชากรที่มีความรู้ด้านการวางแผนครอบครัวมาก ย่อมมีความเข้าใจ ตระหนัก ในความสำคัญของการวางแผนครอบครัว ที่มีต่อการดำเนินชีวิต เลือกใช้วิธีคุมกำเนิด ได้เหมาะสมกับสภาพของตนเอง ซึ่งจากการวิจัยพบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีบุตรที่มีชีวิต โดยเฉลี่ย 1 คน จะเห็นจึงมีการเลือกใช้วิธีคุมกำเนิด เพื่อเว้นระยะการมีบุตรอย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังส่งผลให้ มีการปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง ในการดูแลสุขภาพตนเองขณะใช้วิธีคุมกำเนิด โดยมีการตรวจสุขภาพ อันจะทำให้ผู้ปฏิบัติมีความปลอดภัย และสามารถดำรงชีวิตอย่างเบาสบายในสังคม กล่าวได้ว่าประชากรที่มีการปฏิบัติด้าน การวางแผนครอบครัว ได้มีการดูแลตนเองโดยการแสวงหาความรู้ จากแหล่งต่าง ๆ แล้วนำมาปฏิบัติ หรือกล่าวอีกนัยหนึ่งคือ พฤติกรรมอนามัยหรือการปฏิบัติตนด้าน การวางแผนครอบครัวของประชากร เป็นผลมาจากความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวนั่นเอง แต่เนื่องจากประชากรส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 30-34 ปี และ 35-39 ปี ที่ปัจจุบันใช้วิธีคุมกำเนิด เป็นกลุ่มของหญิงวัยเจริญพันธุ์ตอนกลางซึ่งอาจจะมีความพร้อมสำหรับการมีบุตรแล้ว จึงทำให้ระยะเวลาที่ใช้ในการคุมกำเนิด ไม่แตกต่างกัน

ดังนั้นผลการวิจัยครั้งนี้ จึงชี้ให้เห็นว่า ความรู้กับการปฏิบัติตนด้าน การวางแผนครอบครัว มีความสัมพันธ์กัน ในทางบวก

4. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางด้านประชากร ได้แก่ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา และจำนวนบุตรที่มีชีวิต กับการปฏิบัติด้าน การวางแผนครอบครัว เกี่ยวกับการใช้วิธีคุมกำเนิด ระยะเวลาที่ใช้ในการคุมกำเนิด และการตรวจสุขภาพ

การปฏิบัติ นอกจากจะมีอิทธิพลจากความรู้แล้ว ยังมีปัจจัยส่งเสริมอื่น เช่น ปัจจัยทางด้านประชากร ได้แก่ เพศ อายุ เชื้อชาติ การศึกษา รายได้ อาชีพ ส่งผลต่อพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของบุคคล เช่น ส่งผลต่อการให้ความสำคัญของสุขภาพ การรับรู้ ความสามารถในตนเอง การรับรู้ประโยชน์ และอุปสรรคของพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพ เป็นต้น (Pender 1987) จากการศึกษาพบว่าผู้ที่อายุต่างกัน ใช้วิธีคุมกำเนิด และมีระยะเวลาที่ใช้ในการคุมกำเนิด ไม่แตกต่างกันคือ ผู้ที่มีอายุมากมีการใช้วิธีคุมกำเนิด อาจเป็นเพราะทราบว่า การมีบุตรเมื่อมารดาอายุมาก อาจเป็นอันตรายต่อทั้งมารดาและบุตร ส่วนผู้ที่มีอายุน้อย ใช้วิธีคุมกำเนิด อาจเป็นเพราะเพิ่งแต่งงานใหม่ และต้องการยืดเวลาของการมีบุตรคนแรก หรือบางทีเขาต้องการเว้นระยะการมีบุตร เพื่อความเหมาะสมจึงทำให้มีการใช้วิธีคุมกำเนิด แต่อายุมีความสัมพันธ์กับการตรวจสุขภาพ อาจเนื่องจากผู้ที่มีอายุมาก เสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพ ได้มากกว่าผู้ที่มีอายุน้อย โดยเฉพาะในกลุ่มที่ใช้วิธีคุมกำเนิด จึงจำเป็นต้องได้รับการตรวจสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ

ผลการวิจัยนี้ จึง ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของอรนิษฐ์ บุญภาค และคณะ (2527 : 7) ที่พบว่าสัดส่วนของสตรีที่กำลังใช้วิธีป้องกันการปฏิสนธิ จะเพิ่มขึ้นตามอายุ และสูงสุดในกลุ่ม 30-34 ปี

อาชีพ ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้วิธีคุมกำเนิด และการตรวจสุขภาพ อาจเป็นเพราะในอดีตครอบครัวที่มีอาชีพทำนามักมีทัศนคติต่อการวางแผนครอบครัว ไม่ถูกต้อง เพราะต้องการมีบุตรเพื่อใช้แรงงาน หารายได้ให้แก่ครอบครัว จึงไม่นิยมใช้การวางแผนครอบครัว แต่ปัจจุบันเพราะประเทศไทยมีการพัฒนาทั้งในด้านคุณภาพประชากร สภาพเศรษฐกิจและสังคม ตระหนักถึงผลกระทบจากการมีประชากรมาก จนทำให้การพัฒนาประเทศเป็นไปไม่ได้ จึงกำหนดเป็นนโยบายของรัฐ ให้มีการวางแผนครอบครัวขึ้น ดังนั้น ประชากรทุกคนทุกอาชีพ จึงสนองต่อนโยบายของรัฐได้ด้วยกัน จะเห็นได้ว่าจึง ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้วิธีคุมกำเนิด ผลการวิจัยในครั้งนี้นี้จึง ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของประเสริฐ ภัณฑชาติ และคณะ (2522 : 122) ที่พบว่าสตรีที่มีอาชีพเกษตรกรรม มีอัตราการใช้การวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีอาชีพอื่น ส่วนการตรวจสุขภาพนั้น จากการศึกษาที่รัฐบาล ได้พยายามให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพตนเอง และเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพและป้องกันโรคทำให้ประชาชนทุกคนทุกอาชีพ ตระหนักถึงความสำคัญของการดูแลสุขภาพทั้งในภาวะปกติและผิดปกติ โดยการตรวจสุขภาพประจำปี และโดยเฉพาะประชากรส่วนใหญ่ไม่รับบริการที่สถานบริการของเอกชน ที่มีความพร้อมในด้านบริการวางแผนครอบครัว จึงได้รับการตรวจสุขภาพ เมื่อไปรับบริการวางแผนครอบครัว แต่อาชีพที่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการคุมกำเนิด อาจเป็นเพราะว่า ประชากรส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงาน และต้องการเว้นระยะการมี

บุตร เพื่อช่วยคุ้มครองทำงานหารายได้เพิ่ม ให้เหมาะสมสำหรับการดำเนินชีวิตครอบครัวในสภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน โดยเฉพาะส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมรายได้ไม่แน่นอน จึงต้องรับจ้างทำงานอื่น เมื่อเสร็จฤดูทำนา ทำให้มีการใช้ระยะเวลาในการคุมกำเนิดยาวนานกว่าผู้ที่ทำอาชีพอื่น

รายได้ของครอบครัวต่อปี ของประชากรไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้วิธีคุมกำเนิด และการตรวจสอบภาพ จากการวิจัยพบว่า รายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อปี (ยังไม่ได้หักค่าใช้จ่าย) โดยเฉลี่ยปีละ 38,774 บาท ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์กำหนดสำหรับภาคเหนือคือ 24,000 บาทต่อปี ฉะนั้นผู้มีรายได้น้อยกว่า 24,000 บาท จึงมีการใช้วิธีคุมกำเนิด ซึ่งอาจเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยลดภาระการเลี้ยงดูบุตร และทำให้มีโอกาสหารายได้เพิ่มขึ้น ส่วนผู้ที่มีรายได้มากกว่า 24,000 บาท ต่อปี มีการใช้วิธีคุมกำเนิด อาจเป็นเพราะครอบครัวมีบุตรพอเพียงแล้ว จึงใช้วิธีคุมกำเนิดเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ และในการไปรับบริการวางแผนครอบครัว ซึ่งส่วนใหญ่ไม่รับบริการที่สถานบริการเอกชน ซึ่งมีความพร้อมในการให้บริการ จึงได้รับบริการตรวจสอบสุขภาพด้วย แต่จากการวิจัยพบว่า รายได้มีความสัมพันธ์ระยะเวลาที่ใช้ในการคุมกำเนิด คือ ผู้ที่มีรายได้มากใช้ระยะเวลาในการคุมกำเนิดยาวนานกว่า ผู้ที่มีรายได้น้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ที่มีรายได้มากต้องการเลี้ยงดูบุตร ให้มีความสมบูรณ์ ตลอดจนต้องการส่งเสริม ให้บุตรได้รับการศึกษาสูง จึงพยายามทำงานหาเงินสำหรับนำมา ใช้จ่าย ให้เหมาะสมกับภาวะเศรษฐกิจปัจจุบัน

ระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์ทางตรงกันเข้ามกับการใช้วิธีคุมกำเนิด กล่าวคือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ใช้วิธีคุมกำเนิดมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ทั้งนี้จากการวิจัยพบว่า ประชากรส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ร้อยละ 87.9 แต่ผู้ที่มีการศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นไปมีเพียงร้อยละ 12.1 เท่านั้น แต่อย่างไรก็ตาม ผู้ที่จบการศึกษาต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก็ยังสามารถอ่านออกเขียนได้ และสามารถรับฟังข่าวสารที่เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวได้ทำให้มีความเข้าใจ และตัดสินใจใช้วิธีคุมกำเนิด ได้มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นต้นไป แต่ระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการคุมกำเนิด และการตรวจสอบสุขภาพ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้ที่มีการศึกษาต่างกัน มีเหตุผลในการเลือกใช้วิธีคุมกำเนิดต่างกัน ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับปัจจัยทางประชากรด้านอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น อาชีพ อายุ เป็นต้น จึงทำให้ระยะเวลาในการใช้วิธีคุมกำเนิด กับการตรวจสอบสุขภาพไม่แตกต่างกัน

จำนวนบุตรที่มีชีวิตมีความสัมพันธ์กับการใช้วิธีคุมกำเนิด ในการวิจัยครั้งนี้พบว่า ผู้ที่มีบุตรตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป มีการใช้วิธีคุมกำเนิดมากกว่า ผู้ที่ไม่มีบุตร สอดคล้องกับผลการศึกษาของ อรพินธ์ บุญภาค และคณะ (2527 : 7) ที่พบว่า ผู้ที่มีบุตร 1 คน มีบุตร 2 คน และมากกว่า ใช้

วิธีคุมกำเนิดมากกว่าผู้ที่ไม่มีบุตร และพบว่า สอดคล้องกับการวิจัยของ เดวิดสัน และแจคคาร์ด (Davidson and Jaccard 1975) ที่พบว่าความตั้งใจในการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดในระดับสูง ($r = 0.85$) นอกจากนี้ จากการศึกษาของ เวสทอฟฟ์ และคณะ (Westoff, Mishler and Kelly 1957) ศึกษาพบความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจเกี่ยวกับจำนวนบุตรที่ต้องการและจำนวนบุตรที่เป็นจริง โดยเว้นระยะเวลา 20 ปี แล้วจึงติดตามผลพบว่ามีความสัมพันธ์กัน จึงสอดคล้องกับการวิจัยในครั้งนี้ กล่าวคือ ประชากรที่มีบุตร 1 คน อาจยังต้องการมีบุตรอีกหรือต้องการเว้นระยะการมีบุตร จึงมีการวางแผนครอบครัวโดยใช้วิธีคุมกำเนิด ส่วนผู้ที่ไม่มีบุตร 2 คนและมากกว่า อาจเห็นว่าไม่มีบุตรพอเพียงแล้ว จึงใช้วิธีคุมกำเนิดป้องกันกำเริบการมีบุตรต่อไป แสดงว่าจำนวนบุตรที่มีชีวิตมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติด้านการวางแผนครอบครัว โดยการใช้วิธีคุมกำเนิด แต่จำนวนบุตรที่มีชีวิต ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการคุมกำเนิด และการตรวจสุขภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคู่ที่ยังไม่มีบุตรใช้วิธีคุมกำเนิด อาจเนื่องจากเป็นคู่ที่แต่งงานใหม่ และยังไม่พร้อมที่จะมีบุตรแรกในขณะนั้น จึงใช้วิธีคุมกำเนิดป้องกันการตั้งครรภ์ แต่เมื่อมีบุตรตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป อาจต้องการเว้นระยะการมีบุตร หรืออาจเป็นคู่ที่มีบุตรพอเพียงแล้ว จึงใช้วิธีคุมกำเนิดเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ ดังนั้น จึงทำให้คู่ที่ไม่มีบุตร หรือคู่ที่มีบุตรตั้งแต่ 1 คนขึ้นไป ต่างก็ใช้วิธีคุมกำเนิดตามความเหมาะสมของตน มากกว่าที่จะคำนึงถึงระยะเวลา ส่วนการตรวจสุขภาพนั้น จากการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ไปรับบริการวางแผนครอบครัวที่สถานบริการเอกชน ซึ่งมีความพร้อมในการให้บริการ จึงทำให้ได้รับการตรวจสุขภาพเหมือน ๆ กัน

5. ตัวชี้แนะการกระทำ ได้แก่ การได้รับข่าวสารด้านการวางแผนครอบครัวกับการปฏิบัติด้านการวางแผนครอบครัว เกี่ยวกับการใช้วิธีคุมกำเนิด ระยะเวลาที่ใช้ในการคุมกำเนิด และการตรวจสุขภาพ

การปฏิบัติด้านการวางแผนครอบครัว นอกจากจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบด้านความรู้ และปัจจัยทางด้านประชากรแล้ว การได้รับข่าวสารจะเป็นตัวชี้แนะการกระทำพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพด้วย ผลวิจัยพบว่า การได้รับข่าวสารด้านการวางแผนครอบครัว ไม่มีความสัมพันธ์กับการใช้วิธีคุมกำเนิดและการตรวจสุขภาพ ผู้ที่เคยและไม่เคยได้รับข่าวสารด้านการวางแผนครอบครัว ใช้วิธีคุมกำเนิดไม่ต่างกัน อาจเนื่องจากมีปัจจัยด้านอื่นมาเกี่ยวข้อง ได้แก่ อายุ อาชีพ เป็นต้น หรือมีเหตุผลเกี่ยวกับภาวะสุขภาพอนามัยของตน ในการเลือกใช้หรือไม่ใช้วิธีคุมกำเนิด และเนื่องจากประชากรที่ใช้วิธีคุมกำเนิดส่วนใหญ่ไปรับบริการที่สถานบริการของเอกชนซึ่งมีความพร้อมในการให้บริการทุกด้าน จึงได้รับการตรวจสุขภาพเท่า ๆ กัน การวิจัยครั้งนี้จึงไม่สอดคล้องกับผลการศึกษา

ของประเสริฐ พันธชาติและคณะ (2522 : 123) ศึกษาภาวะเจริญพันธุ์และการวางแผนครอบครัวในชนบทภาคเหนือของประเทศไทย พ.ศ. 2519- 2520 พบว่า อัตราการใช้การวางแผนครอบครัวในปัจจุบันระหว่างเชียงใหม่ และ เชียงรายแตกต่างกันกล่าวคือ อัตราการใช้ของจังหวัดเชียงใหม่ สูงกว่าจังหวัดเชียงราย เพราะมีโครงการให้ข่าวสาร การให้การศึกษา และการติดต่อสื่อสารที่แน่นแฟ้นกว่า นอกจากนี้ยังเห็นว่า โครงการให้ข่าวสารนั้น ควรมุ่งให้ข่าวสารเกี่ยวกับวิธีการที่จะให้รู้ว่าการคุมกำเนิดแต่ละวิธีนั้นทำอย่างไร เพื่อที่จะให้สตรีแต่ละคนสามารถที่จะตัดสินใจหรือลงความเห็นตามที่ได้รับทราบ มีความต้องการและเลือกที่จะปฏิบัติการวางแผนครอบครัวโดยตัดสินใจใช้วิธีที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด แต่การได้รับข่าวสารด้านการวางแผนครอบครัวมีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการคุมกำเนิด ทั้งนี้เพราะปัจจุบันมีการให้ข้อมูลข่าวสารผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและเอกชนอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประชากรที่เคยได้รับข่าวสาร มีความรู้ ความเข้าใจ และตระหนักถึงผลดีของการวางแผนครอบครัว มีการใช้วิธีคุมกำเนิดอย่างสม่ำเสมอ และยาวนานกว่าผู้ที่ไม่เคยได้รับข่าวสาร

ข้อจำกัดในการวิจัย

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้จากการคัดเลือกแบบหลายขั้นตอนและเลือกแบบเฉพาะเจาะจง เลือกได้ประชากรที่เป็นหญิงวัยเจริญพันธุ์อายุ 15-44 ปี ที่อยู่กับสามีทั้งหมด จำนวน 80 คน ในหมู่บ้านสันโป่ง ตำบลบ้านกาด กิ่งอำเภอแม่วาง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยจึงไม่อาจจะสรุปรวมไปถึงประชากรกลุ่มเป้าหมายของหญิงวัยเจริญพันธุ์ทั้งหมดได้ แต่สรุปได้เฉพาะประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับประชากรที่ใช้ในวิจัยนี้เท่านั้น

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนะแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. สนับสนุนให้มีการส่งข้อมูลข่าวสาร ด้านการวางแผนครอบครัวที่ถูกต้อง ทางด้านสื่อมวลชน เพื่อให้ประชาชน ได้รับรู้และเข้าใจในเรื่องการวางแผนครอบครัวโดยมุ่งให้ข่าวสารเกี่ยวกับวิธีการคุมกำเนิดแต่ละวิธี เพื่อให้ประชาชนเลือกใช้ให้เหมาะสมกับตนเองและปฏิบัติได้ถูกต้องในการใช้วิธีคุมกำเนิด

2. เห็นบทบาทของเจ้าหน้าที่ทางด้าน การแพทย์และสาธารณสุข ในการให้ความรู้แก่ ประชาชนด้านการวางแผนครอบครัว นอกจากการให้บริการตามปกติ ทั้งนี้เพื่อกระตุ้นให้ประชาชน ตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนครอบครัว มีความรู้ ความเข้าใจที่ถูกต้องในการเลือกให้ วิธีคุมกำเนิด

3. ชักจูงให้คู่สมรส มารับบริการวางแผนครอบครัว และให้บริการตรวจสุขภาพอย่าง สม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. จำนวนประชากร และการคัดเลือก ควรมีการเพิ่มจำนวนประชากรให้มีจำนวน มากขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการวิจัยในประชากรกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ เช่น ในเขตนี้ที่อื่น หรือ หลาย ๆ ที่ที่ ตัดเลือกมาวิจัยร่วมกัน
2. ควรวิจัยให้มีปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพ เช่น ทัศนคติ และบรรทัด ฐานของกลุ่มอ้างอิง ได้แก่ กลุ่มบุคคลซึ่งเป็นที่ยอมรับต่อการปฏิบัติด้านการวางแผนครอบครัว
3. ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมมารับบริการวางแผนครอบครัว เน้นการคุมกำเนิดแบบ ถาวรในคู่สมรสที่มีบุตรแล้ว 2 คน
4. ควรวิจัยเกี่ยวกับ การกระจายข้อมูลข่าวสารด้านการวางแผนครอบครัวแก่ประชาชน แหล่งข่าวสารที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการวางแผนครอบครัว
5. วิจัยสาเหตุหรืออุปสรรค ที่ทำให้ประชากรกลุ่มเป้าหมายให้ความสนใจ และยอมรับ การคุมกำเนิดชนิดถาวรน้อยกว่าการคุมกำเนิดชนิดชั่วคราว

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Copyright© by Chiang Mai University

All rights reserved